

schijnbestuur, toch geen andere weg tot vestiging van een wettig kerkbestuur zou hebben opengestaan. Men had de keus tusschen de vestiging van zulk een kerkbestuur door directe verkiezingen, met of zonder geweldigen schok, met of zonder revolutie, en bij zulk een dilemma kon de keuze niet twijfelachtig zijn. De aanvaarding van Art. 23 als overgangsmaatregel ter vestiging van een kerkbestuur is dus alleen gerechtvaardigd door het onloochenbare feit, dat het synodaal bestuur sinds 1816 elke kerkrechtelijke basis mistte, en dus geen wettig kerkbestuur was.

Met opzicht tot het geestelijk kerkbestuur bestond in 1866 dezelfde ongelegenheid, als waarin thans het beheer der kerkelijke goederen ons verweekt. Beide én het synodaal én het goederenbeheer, rustten eertijds op den bodem van het koninklijk placet. Wordt die koninklijke vastigheid weggenomen, laat de koninklijke hand ze los, dan verkeeren ze dus beiden in staat van desorganisatie. Zóó is het thans met onze kerkelijke goederen. Van af één April is er niemand die wettig beheert, zoo niet uit de gemeente het mandaat hem daartoe verleend is. Waar alle gezag wordt losgelaten, is het natuurlijk de gemeente, en zij alleen, die recht van beschikking heeft.

Welnu geheel hetzelfde gold van ons synodaal beheer. Ook aan dat beheer ontzonk zijn laatste steunpunt, toen de koning van zijn „jus in sacra” afzag. De kerk als kerk verkeerde toen in staat van desorganisatie, en sinds heeft niemand naar wettig recht de teugels van bestuur in onze kerk gevoerd. Even als na 1 April de daden van kerkvoogden, quâ tales, onwettig zijn, zoo zijn ook de daden onzer kerkbesturen van 1853 af onwettig geweest: onwettig uit kerkrechterlijk oogpunt reeds sinds '16, en onwettig in absoluten zin sinds '53. Evenmin als bij het beheer van ons kerkelijk goed, was er dus voor ons kerkelijk bestuur een andere weg denkbaar,